

Posudek na rigorózní práci Mgr. Mihada Mujanoviće *A země se třásla: Reflexe zemětřesení ve Skopji (1963) a Banja Luce (1969)*, Praha 2011, 186 s. (rkp.)

Problematika zvolená Mihadem Mujanovičem rozhodně nepatří k modelově obvyklým a také nikterak lehkým tématům moderních dějin areálu jihovýchodní Evropy. M. Mujanović analyzoval heuristicky i výkladově výrazně různorodou, a i proto velmi náročnou látku. V návaznosti na události vyvolané dvěma velkými přírodními katastrofami zpracoval dvě obsáhlé sondy pojednávající o politické, ekonomické, sociální a demografické situaci v Jugoslávii na přelomu první a druhé třetiny 60. let a v samotném závěru této dekády. Náročnost zvoleného úkolu mj. ztěžoval nedostatek (mnohdy totální absence) příslušné sekundární literatury či roztržitost primárních pramenů do několika různorodých fondů. Při přípravě textu tak bylo nezbytné prostudovat tisíce stran dokumentů vzniklých činností ústředních institucí druhé Jugoslávie (prezidentská kancelář, ústřední výbor SKJ, federální vláda, Socialistický svaz pracujících lidu Jugoslávie) a analyzovat příslušné ročníky deníku *Borba*. Heuristická základna je více než dostačující. Nemyslím, že jakkoliv vadí absence výzkumu příslušných archiválií uložených ve Skopji či v Sarajevu. Republikové státní i stranické instituce totiž podávaly o své činnosti velmi podrobné zprávy ústředním orgánům. Stejně platí i o kvantitě analýzy dobového tisku. Autor by například stěží výrazněji rozšířil faktografickou základnu případnou časově velmi náročnou rešerší deníků *Nova Makedonija* či *Oslobodjenje*.

Mihad Mujanović - se sobě vlastní důkladností a systematičností - práci promyšleně a velmi správně koncipoval. Obsáhlý text logicky rozdělil do dvou celků. Každý z nich dále člení do čtyř kapitol. Čtenáře nejdříve stručně, ale neobyčejně zasvěceně a přesně seznamuje s politickou a ekonomickou situací v Jugoslávii

v příslušném období. Následuje část věnovaná důsledkům zemětřesení a okolnostem provázejícím sanaci škod, které obě velké přírodní katastrofy způsobily. V těchto kapitolách Mgr. Mujanović mj. analyzuje reakci místních i ústředních úřadů, organizování pomoci postiženým lokalitám, úspěšnost upisování státních dluhopisů a shromažďování sbírek v jednotlivých jugoslávských republikách. Jako jeden z prvních historiků na základě rozboru klíčových dokumentů přesvědčivě dokládá, jak se za pouhých šest let od zemětřesení ve Skopji do přírodní katastrofy, která v roce 1969 postihla oblast Bosenské krajiny, až překvapivě výrazně změnilo fungování mocenských mechanismů v SFRJ; ukazuje, jak zásadně se na úkor republikových státních a stranických vedení redukovaly reálné kompetence celostátních orgánů, jak poklesla vnitřní soudržnost federace; registruje oslabení vzájemné solidarity. Ve třetích kapitolách obou celků M. Mujanović analyzoval ohlas obou přírodních katastrof v zahraničí. Velmi zajímavě vysvětluje škálu důvodů, kvůli kterým zemětřesení ve Skopji vyvolalo v zahraničí mnohem větší ohlas než rozsahem a důsledky v zásadě velmi podobná katastrofa, která zasáhla banjalucký region. Především na základě oficiálních statistických údajů autor v závěrečných kapitolách pojednává o demografických důsledcích obou živelných pohrom.

Jak již z předcházejícího odstavce vyplývá, M. Mujanović zvládl obtížný úkol, který si stanovil, více než zdařile. Jeho práce je vysoce kvalitním vědeckým textem, ve kterém se jako jeden z prvních historiků obšírně zabývá vývojem Titovy Jugoslávie v přelomovém období šedesátých let. Činí tak navíc, připomínám, nestandardním, inspirativním způsobem. Na tomto veskrze pozitivním hodnocení nic nemění následující kritické připomínky:

1. Výklad je, zejména ve druhých a třetích kapitolách, přespříliš popisný.

Zbytečně rigidně dodržuje chronologickou linii, a to v zásadě podle datace

jednotlivých dokumentů, o něž se M. Mujanović opíral. Tematizace textu a jeho zestručnění by výklad nepochybně zpřehlednily a zlepšily by i čtivost a stylistickou kvalitu diplomové práce.

2. Kapitoly o demografických důsledcích zemětřesení jsou zpracovány velmi precizně. Souhlasím s Mujanovićovým závěrem, že ani skopská ani banjalucká katastrofa výrazněji neovlivnily hlavní trendy demografického vývoje. Přesto myslím, že se autor ne zcela přesvědčivě vypořádal s dobovými opakovanými tvrzeními vysokých makedonských funkcionářů, podle nichž došlo po zemětřesení k prudkému nárůstu počtu příslušníků albánského etnika ve Skopji.
3. Z výkladu nepřímou vyplývá, že důsledky zemětřesení v Bosenské krajině neměly v místní etnicky pestré populaci žádné nacionální konotace. Bylo-li tomu tak, autor to měl podle mého soudu explicitně konstatovat, eventuálně vysvětlit.
4. Práce obsahuje desítky zajímavých faktografických údajů. U některých chybí vysvětlení či komentář. To se například týká důvodů, proč právě Írán poskytl po zemětřesení v severovýchodní Bosně postižené oblasti tak rozsáhlou pomoc.

Rigorózní práci Mgr. Mihada Mujanoviće doporučuji k obhajobě.

V Praze, 2. února 2011

doc. PhDr. Jan Pelikán, CSc.